

Vasile Pop, *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până în vremurile noastre*, Sibiu, 1838, Studiu introductiv, ediție, note, rezumat și indice de Eva Mârza și Iacob Mârza, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995, 225 p.

Eva Mârza și Iacob Mârza, profesori de prestigiu de la Universitatea "1 Decembrie" din Alba Iulia, harnici cercetători și buni cunoscători ai vieții spirituale românești transilvănene din epoca modernă în general și cu precădere a etapelor iluministe și romantice au reeditat *Disertația* lui Vasile Popp, lucrare apărută cu peste un veac și jumătate în urmă. Noua carte se adaugă altor strădanii valoroase ale autorilor, între care amintim *Școală și națiune* (Școlile de la Blaj în epoca renașterii naționale), Cluj-Napoca, "Dacia" (Iacob Mârza, 1987) și studiul *Iluminism și romantism la Vasile Popp* (O listă cu cărți din 1842, în vol. *Cultură și societate în epoca modernă* (Eva Mârza și Iacob Mârza, 1990).

În cazul de față nu este vorba de o simplă reeditare a unei lucrări, ci de un act cultural major, cu o semnificație istorică multiplă. *Disertația*, chiar dacă "apare - la prima vedere - la periferia preocupărilor intelectuale" ale lui Vasile Popp - doctor în filosofie și medicină, personalitate erudită, polivalentă, enciclopedică, "românul cel mai învățat dintru împărăția noastră" (Timotei Cipariu), care s-a manifestat și remarcat în prima jumătate a veacului trecut prin importante inițiative de organizare și modernizare a serviciului medico-sanitar și printr-o înaltă concepție asupra înaltei misiuni civice și umanitare a doctorului în zona minieră a ținutului Zlatna, dar și prin importante lucrări de folclorică, medicină, bibliografie, prin activitatea de pasionat colecționar de documente medievale sau prin aceea de ziarist colaborator al "Gazetei de Transilvania" și al "Foi pentru inimă, minte și literatură", prieten și sfătuitor al lui George Barițiu - este în fapt cea mai importantă dintre scrierile sale, rodul a peste două decenii de căutări și cercetări migăloase, riguroase, lucrare ce prin forma de redactare, prin "cheia" enciclopedică și metoda de lucru, prin conținutul și mai ales prin consecințele ce le-a generat, fiindcă "a deschis o largă arie de investigații asupra cărții vechi, românești" aureolată de *Bibliografia Românească Veche*. De aceea, odată cu reeditarea lucrării, Eva și Iacob Mârza au realizat și sintetizat într-o veritabilă monografie viața și activitatea lui Vasile Popp în contextul epocii sale, acest studiu ocupând 110 pagini din cele 225 ale cărții.

Autorii au meritul de a sonda și explora astfel un domeniu dintre cele mai sensibile ale realităților și instrumentelor de lucru, ce reflectă viața spirituală din deceniile ce au prefăcut și potențat acel moment istoric de răscruce (1848), iar investigația și *Disertația* lor la opera lui Vasile Popp este o pildă de muncă pasionantă, competentă, elevată, un elogiu pentru lucrul bine făcut.

Mihai Iacobescu